

TRÂN TRỌNG THÀNH TỰU CÔNG TÁC TÔN GIÁO NHỮNG NĂM ĐẤT NƯỚC ĐỔI MỚI

LƯU THÀNH TÂM^(*)

Ở nước ta có hàng chục triệu người theo các tôn giáo khác nhau. Mỗi tôn giáo du nhập hoặc nảy sinh trong nước ta, có hoàn cảnh và lịch sử riêng. Mỗi người, mỗi gia đình hoặc cộng đồng gắn bó với một tôn giáo cụ thể cũng từ những điều kiện riêng. Nhưng ở nước ta, với tôn giáo đã có mặt hàng thế kỉ, hay tôn giáo mới có dăm chục năm qua, cũng giống các hiện tượng văn hóa - xã hội khác, tôn giáo đều có quá trình mang nét chung là: bén rễ, thích nghi, chịu sự chọn lọc và tồn tại với sự chấp nhận của dân tộc và của những cộng đồng dân cư cụ thể.

Trong khi thế giới có nhiều diễn biến phức tạp; ở nước này, nước kia có hiện tượng xung đột gay gắt giữa các tôn giáo khác nhau qua nhiều thập kỉ; thì ở Việt Nam đã không diễn ra xung đột vì sự kì thị giữa các tôn giáo, mặc dù cũng có lúc có tôn giáo bị lợi dụng vì ý đồ chính trị của bọn đế quốc xâm lược. Hơn một phần tư thế kỉ qua, sau khi đất nước thống nhất, các tôn giáo ở nước ta đã có những thay đổi quan trọng, đáp ứng và phù hợp với yêu cầu khách quan của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Đặc biệt những năm đất nước đổi mới, công tác tôn giáo của Đảng, Nhà nước có nhiều chuyển biến tích cực, đưa lại những thành tựu quan trọng.

I. CÔNG TÁC TÔN GIÁO, BỘ PHẬN QUAN TRỌNG CỦA CÔNG TÁC DÂN VẬN

Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ rằng, dân vận là vận động tất cả các lực lượng, tất cả mọi người dân, không để sót một người dân nào. Hàng chục triệu đồng bào theo các tôn giáo là một lực lượng to lớn mà công tác dân vận của các cấp uỷ Đảng, các cấp chính quyền, Mặt trận Tổ quốc và đoàn thể các cấp thường xuyên quan tâm vận động để triển khai các chủ trương, nhiệm vụ của các giai đoạn cách mạng, các chương trình về kinh tế, văn hóa, xã hội, an ninh, quốc phòng.

Sự nghiệp đổi mới đất nước đòi hỏi phải phát huy nội lực, phát huy cao độ nhân tố con người; sao cho ai ai cũng tự nguyện và hăng hái lao động, sản xuất, kinh doanh; quan tâm tới hiệu quả và lợi ích cho mình, cho cộng đồng và cho đất nước. Quan niệm ấy hợp với đạo lí của dân tộc, phù hợp lòng mong muốn của tín đồ các tôn giáo. Chính nó làm cho công tác dân vận, trước hết là hoạt động của Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể có nội dung thiết thực hơn, làm cho hội viên, đoàn viên dù là người theo hoặc không theo đạo gắn bó hơn với tổ chức. Việc chăm lo nâng cao trình độ văn hóa, ý thức công dân với các nghĩa vụ của mình, bồi dưỡng kiến thức về pháp luật, hướng dẫn chăm lo sức khỏe, kế hoạch hóa gia đình cho bà con tín đồ, không mâu thuẫn và ảnh hưởng gì tới sinh hoạt tín ngưỡng, tôn giáo của người theo đạo.

Trong một tôn giáo, các sinh hoạt lễ

*. TS. Ban Dân vận Trung ương.

nghi, hoạt động cộng đồng luôn gắn bó nhau trong đồng đạo. Để củng cố khối đại đoàn kết toàn dân, mỗi tôn giáo phải tôn trọng đức tin, cảm thông lễ nghi và hoạt động của tôn giáo khác. Theo quan điểm bình đẳng giữa các tôn giáo, công tác quần chúng và quản lý Nhà nước về tôn giáo luôn xuất phát từ lợi ích chung của cả đất nước mà chăm lo một cách vô tư, bình đẳng cho công dân, dù thuộc tôn giáo nào hoặc người không theo đạo. Do đó, công tác dân vận luôn thấm đượm tinh thần: tôn trọng, cảm thông, chia sẻ, đoàn kết, tương trợ nhau trong cộng đồng dân cư, trong làng xóm, trong đoàn thể, không phân biệt giữa người theo hoặc không theo đạo. Để nảy sinh sự kì thị và phê phán nhau giữa tôn giáo này với tôn giáo khác hoặc với cách xử lí thiên vị, cục bộ, để lợi cho bộ phận này mà bất lợi cho bộ phận kia là mầm mống của mâu thuẫn, dễ gây chia rẽ và mất ổn định trong nhân dân.

Rất đáng mừng là qua những hoạt động phong phú và sinh động của Mặt trận và các đoàn thể, các hội trong các vùng có tôn giáo, đã có nhiều điển hình tốt xuất hiện. Đó là những phường, xã, thôn, bản tự quản; cơ sở đạt tiêu chuẩn làng văn hóa; cơ sở đạt danh hiệu tiên tiến về xây dựng cuộc sống mới; làng nghề có thu nhập cao; cơ sở không có tệ nạn; cơ sở điển hình về trật tự an ninh ở địa bàn, v.v... Những chứng minh ấy phản ánh sự hòa hợp "Đời và Đạo", sự vận dụng ngày càng sát công tác dân vận vào đồng bào các tôn giáo. Nó là bộ phận mang đặc thù của công tác dân vận nói chung, nhưng đòi hỏi phải có cách làm phù hợp, có đầu tư nghiên cứu, có cán bộ am hiểu và chuyên sâu, để đưa các chủ trương của Đảng, chính quyền, Mặt trận, các đoàn thể đi vào đời sống của đồng bào theo đạo, tạo ra chuyển biến thực sự và hiệu quả thiết thực về kinh tế - xã hội ở mỗi cộng đồng dân cư. Những thực tiễn sinh động và đa dạng ấy góp nên bức tranh nhiều màu sắc

của công tác quần chúng ở thời kì đổi mới của đất nước.

II. CÔNG TÁC TÔN GIÁO DỰA TRÊN NHỮNG CHỦ TRƯỞNG ĐÚNG ĐẮN, TRONG SÁNG

15 năm qua đất nước giành nhiều thành tựu quan trọng, trong đó có thành tựu của công tác dân vận, công tác tôn giáo. Đảng, Nhà nước ta coi trọng việc chăm lo tới lợi ích của nhân dân để khơi nguồn, tạo ra động lực của phong trào quần chúng thực hiện công cuộc đổi mới đất nước. Mỗi người, mỗi hộ, mỗi thôn xóm, mỗi cộng đồng chuyển biến tốt lên sẽ hợp lại thành sự thay đổi của cả nước. Sự chăm lo ấy bao gồm cả về kinh tế, đời sống vật chất, về văn hóa, đời sống tinh thần và đức tin của người dân.

Coi tín ngưỡng, tôn giáo là nhu cầu tinh thần của một bộ phận nhân dân, đạo đức tôn giáo có những điều phù hợp với xây dựng con người mới, xã hội mới; các cấp uỷ Đảng và chính quyền cùng với Mặt trận và các đoàn thể tạo thuận lợi cho đồng bào theo đạo sinh hoạt tín ngưỡng tôn giáo của mình. Ở khắp nơi các cơ sở thờ tự của tôn giáo đã xây sửa lại khang trang hơn, đáp ứng lòng mong muốn của hàng triệu người đang gắn hàng ngày với đức tin tôn giáo. Không ít tín đồ của đạo Cao Đài, của Phật giáo Hòa Hảo thực sự cảm động bày tỏ nỗi vui mừng, sung sướng khi hệ phái tôn giáo của mình trở lại sinh hoạt bình thường, mở đại hội nhân sanh hoặc đại hội toàn phái. Họ thực lòng nói rằng Đảng và Nhà nước đã thấu hiểu lòng mong ước chính đáng của chức sắc, tín đồ các tôn giáo mà chăm lo cho bà con cả về vật chất lẫn tinh thần. Kinh sách của tôn giáo đã được tái bản; ngày lễ trọng của đạo được tổ chức an toàn, trật tự và trang nghiêm; các trường đào tạo của tôn giáo được mở rộng hơn về quy mô; việc phong bổ chức sắc trở nên đều đặn hơn để việc hành đạo ngày càng quy củ, theo giáo luật. Các nhà tu hành và tín đồ tôn giáo mở rộng

quan hệ giao lưu, học hành, dự các hoạt động của đồng đạo ở quốc tế. Có rất nhiều số liệu cụ thể để minh họa cho thực tiễn đổi mới rất sống động nêu trên.

Theo quan niệm rất hiện thực, Đảng và Nhà nước luôn cho rằng làm tốt công tác tôn giáo trước hết phải chăm lo đời sống trần thế hàng ngày của đồng bào tín đồ. Ở tại địa phương, đồng bào các tôn giáo cùng với các tầng lớp nhân dân được trợ giúp thiết thực: số vốn vay để đồng bào làm kinh tế gia đình hàng năm đều tăng lên; hướng dẫn áp dụng và chuyển giao kỹ thuật trong nông, lâm, ngư nghiệp ngày càng sát hơn và đưa lại hiệu quả tốt hơn; diện đói nghèo giảm dần. Con em đồng bào có đạo đến trường học đông hơn; sức khỏe bà mẹ và trẻ em được chăm sóc tốt hơn; việc tiêm chủng mở rộng, chống suy dinh dưỡng trẻ em, hướng dẫn thực hiện kế hoạch hóa gia đình đạt hiệu quả rõ rệt.

Bên cạnh đời sống tín ngưỡng tâm linh được đáp ứng, đời sống vật chất ổn định và từng bước được cải thiện. Thực tiễn ấy giúp cho đồng bào theo đạo tin rằng cả phần đời và phần đạo đều ngày càng tốt đẹp hơn. Bộ mặt nhiều vùng quê đã thay đổi: nhà ngói hóa, đường thôn sạch, trường học mới, bệnh xá gắn liền với xã, kênh mương đang quy hoạch và cống hóa, v.v.... Cộng thêm nhân tố người với người đoàn kết, gắn bó và giúp nhau; làm cho nhiều cơ sở đồng tín đồ tôn giáo ngày càng trở nên bình an, trật tự, vui vẻ làm ăn. Đó chính là nền tảng để đoàn kết đồng bào các tôn giáo, đoàn kết giữa người theo hoặc không theo đạo trên địa bàn dân cư. Điều này lại một lần nữa ghi nhận rằng đất nước ta vốn có lịch sử lâu đời, cộng đồng dân cư với nhiều dân tộc anh em, vốn đoàn kết, các tôn giáo khác nhau cùng tồn tại hòa bình. Dân tộc ta vốn có truyền thống ổn định, có kết cấu bền chắc tới từng làng, xóm nên đã vượt qua nhiều thử thách của thiên nhiên và lịch sử. Những chủ trương của công tác dân vận, công tác tôn giáo

ngày nay đang được phát huy trên cái nền đã thấm đượm truyền thống lịch sử lâu dài, lại được bổ sung những ý tưởng mới mẻ của thời đại.

Quan hệ đối ngoại của đất nước nói chung và của từng tôn giáo nói riêng ở thời kỳ đất nước hội nhập với thế giới đang trở lên phong phú chưa từng thấy. Đảng, Nhà nước ta tạo cho các tôn giáo làm tốt công tác đối ngoại của mình; mặt khác cũng luôn nhắc nhở bất kỳ cá nhân hay tổ chức tôn giáo nào đều phải có nghĩa vụ bảo vệ lợi ích dân tộc, phải giữ gìn độc lập và chủ quyền quốc gia. Chúng ta đã tạo thuận lợi để người nước ngoài sinh sống và làm việc tại Việt Nam có nhu cầu sinh hoạt tín ngưỡng, tôn giáo được sinh hoạt thuận lợi, phù hợp với những quy định của luật pháp và điều kiện cụ thể của tổ chức giáo hội trong nước.

Tuy nhiên cần phải nói rằng công tác tôn giáo ở nước ta vẫn còn những khiếm khuyết và những điểm bất cập. Còn có cơ sở Đảng, cán bộ, đảng viên chưa nắm chắc và vận dụng khéo léo những chủ trương của Đảng, Nhà nước về tôn giáo. Còn những tôn giáo chưa được nghiên cứu và đề xuất với Đảng, Nhà nước để có giải pháp giải quyết tốt. Trình độ cán bộ làm công tác tôn giáo còn hạn chế. Mấy năm gần đây, ở một vài tôn giáo nước ta, đã xuất hiện một số người cực đoan, tiến hành những hoạt động chia rẽ, bè phái, chống lại tổ chức Giáo hội của mình; đồng thời họ móc nối với các phân tử chống đối ở nước ngoài luôn vu cáo, xuyên tạc, bôi nhọ truyền thống của Giáo hội đã gắn bó với đất nước; chống lại Đảng Cộng sản Việt Nam và chế độ xã hội chủ nghĩa của chúng ta. Đấu tranh và lên án những người có thái độ li khai, chống đối truyền thống tốt đẹp của Giáo hội, trước hết là việc của các tín đồ và các nhà tu hành thuộc tôn giáo ấy. Theo quy định của luật pháp nước ta, những người có hành vi vi phạm pháp luật, gây phương hại tới an ninh trật tự, ổn định xã hội, chia rẽ khối đại đoàn kết toàn dân,

v.v... thì phải bị luật pháp nghiêm trị. Mọi công dân đều bình đẳng trước pháp luật là như vậy. Một số người lợi dụng tôn giáo để hoạt động chống đối về chính trị, nhưng lại luôn nói đó là hoạt động tôn giáo. Cuộc đấu tranh để giữ nghiêm kỉ cương đất nước đòi hỏi mỗi công dân thực hiện trách nhiệm và nghĩa vụ của mình, không phân biệt là người thuộc tôn giáo nào, hoặc người không theo tôn giáo. Luật pháp của đất nước là chỗ dựa cho mọi công dân đấu tranh ngăn chặn những hành vi gây phương hại cho lợi ích quốc gia.

Nói gọn lại, những năm qua Đảng và Nhà nước ta đã nhất quán thực hiện việc chăm lo giúp đỡ cho đồng bào có đạo tiến hành sinh hoạt tín ngưỡng tôn giáo bình thường; tạo môi trường và điều kiện để ổn định và nâng cao đời sống của họ, xây dựng cuộc sống mới ngày càng tốt đẹp hơn. Công tác tôn giáo của hệ thống chính trị đã định hướng cho các tôn giáo ở nước ta thích ứng với sự nghiệp chung: mặt chủ yếu thể hiện ở chỗ các tôn giáo hoạt động bình thường, thích nghi và phù hợp với điều kiện mới, trong khuôn khổ pháp luật. Các biểu hiện cụ thể là: các sinh hoạt tôn giáo của đồng bào có đạo được thực hiện đều đặn, thuận lợi, sống động; kinh sách được in ấn; cơ sở thờ tự được sang sửa; ngày lễ trọng được giúp đỡ tổ chức tốt. Do đó, số đông chức sắc và tín đồ các tôn giáo thực hiện tốt nghĩa vụ công dân, theo tinh thần "tốt đời, đẹp đạo". Các hoạt động xã hội, hoạt động nhân đạo của các tôn giáo tăng lên, tham gia thực hiện chính sách đại đoàn kết dân tộc, chăm lo phát triển kinh tế - xã hội, xóa đói giảm nghèo, xây dựng cuộc sống mới. Tổ chức của các Giáo hội đã có bước củng cố, chấn chỉnh; chức sắc và tu sĩ được đào tạo, tu nghiệp và phong bổ; sức thu hút của các tôn giáo tăng lên; quan hệ của tôn giáo với các cơ quan chức năng quản lí Nhà nước ngày càng cải thiện và đi vào nề nếp, giúp cho

các tổ chức Giáo hội sinh hoạt thuận lợi, ổn định.

III. CÔNG TÁC TÔN GIÁO HƯỚNG TỚI CÔNG CUỘC PHÁT TRIỂN ĐẤT NƯỚC

Toàn dân ta đang nỗ lực cao độ để hoàn thành những mục tiêu của kế hoạch 5 năm (1996-2000) do Đại hội VIII của Đảng đề ra. Thời gian còn rất ngắn để đất nước bước vào thiên niên kỉ mới. Quá trình hội nhập với thế giới của nhiều mặt đời sống kinh tế - xã hội ngày càng diễn ra sâu sắc, toàn diện. Thời cơ và thử thách đan xen nhau, đòi hỏi chúng ta bằng truyền thống, bản lĩnh và năng lực mới để vươn lên. Yêu cầu khách quan của cuộc cạnh tranh sức lực và trí tuệ đòi hỏi mỗi thành viên của dân tộc ta vươn tới tiếp cận trình độ phát triển chung của khu vực. Công tác dân vận nói chung và công tác tôn giáo nói riêng phải động viên nhân dân ta đoàn kết phấn đấu, bằng năng lực và trí tuệ của các tầng lớp nhân dân, dù thuộc dân tộc hay tôn giáo nào ở nước ta thực hiện thắng lợi các mục tiêu của kế hoạch 5 năm về kinh tế, văn hóa, xã hội, an ninh - quốc phòng; từng bước làm thay đổi đất nước theo hướng công nghiệp hóa - hiện đại hóa; thực hiện mục tiêu "**dân giàu nước mạnh, xã hội công bằng văn minh**".

Bước vào thời kì mới, Bộ Chính trị Đảng Cộng sản Việt Nam đã ra Chỉ thị 37-CT/TW, (ngày 2/7/1998), xác định rõ trách nhiệm của hệ thống chính trị nước ta là thực hiện tốt các nguyên tắc chính sách của Đảng đối với tôn giáo. Đó là nguyên tắc chỉ đạo công tác tôn giáo ở nước ta suốt thời kì công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

1. Tôn trọng và bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng tôn giáo và tự do không tín ngưỡng tôn giáo của công dân. Mọi công dân đều bình đẳng về nghĩa vụ và quyền lợi trước pháp luật, không phân biệt người theo đạo

và không theo đạo, cũng như giữa các tôn giáo khác nhau.

2. Đoàn kết gắn bó đồng bào theo các tôn giáo và không theo tôn giáo trong khối đại đoàn kết toàn dân.

3. Mọi cá nhân và tổ chức hoạt động tín ngưỡng tôn giáo phải tuân thủ Hiến pháp và pháp luật; có nghĩa vụ bảo vệ lợi ích của Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa; gìn giữ độc lập dân tộc và chủ quyền quốc gia.

Những hoạt động tôn giáo ích nước, lợi dân, phù hợp với nguyện vọng và lợi ích chính đáng, hợp pháp của tôn giáo được bảo đảm. Những giá trị văn hoá, đạo đức tốt đẹp của tôn giáo được tôn trọng và khuyến khích phát huy.

5. Mọi hành vi lợi dụng hoạt động tôn giáo để làm mất trật tự trị an của xã hội, phương hại nền độc lập dân tộc, phá hoại chính sách đoàn kết toàn dân, chống lại Nhà nước cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, gây tổn hại các giá trị đạo đức, lối sống, văn hóa của dân tộc, ngăn cản tín đồ, chức sắc các tôn giáo thực hiện nghĩa vụ công dân, đều bị xử lý theo pháp luật. Hoạt động mê tín phải bị phê phán và loại bỏ.

6. Các cấp uỷ Đảng, chính quyền, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các đoàn thể, các tổ chức xã hội và các tổ chức tôn giáo có trách nhiệm làm tốt công tác vận động quần chúng và thực hiện đúng đắn chính sách tôn giáo của Đảng, Nhà nước.

Trong chặng đường khó khăn và vinh quang của dân tộc, mỗi tôn giáo phải kiên định đường hướng hành đạo ngày càng phù hợp với sự phát triển của đất nước, gắn với dân tộc, hướng tới văn minh và tiến bộ, giúp nhà tu hành và tín đồ đóng góp thiết thực vào sự nghiệp chung. Cụ thể là: xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân; tham gia công cuộc xóa đói giảm nghèo; giúp đỡ những người khó khăn cơ nhỡ; xoa dịu nỗi đau của con người mà cuộc sống vẫn còn để lại;

khích lệ lòng nhân ái từ thiện, chăm sóc tình làng nghĩa xóm, v.v... phát huy đạo đức văn hóa truyền thống của dân tộc, của tôn giáo góp vào cuộc đấu tranh cho cái đẹp, cái thiện, xây dựng con người mới và xã hội mới.

Nhà nước đã và sẽ tiếp tục xem xét công nhận tư cách pháp nhân của một số hệ phái tôn giáo, mà Hiến chương và các chương trình hành đạo phù hợp với các quy định của luật pháp. Đây là quá trình chọn lựa của mỗi Giáo hội tìm chỗ đứng cho mình để sinh hoạt tín ngưỡng tôn giáo của mình phù hợp, gắn bó với sự nghiệp của đất nước. Lợi ích của đất nước và sự phát triển của cả cộng đồng dân tộc đòi hỏi mỗi tôn giáo muốn chấn hưng nền đạo phải gắn với sự nghiệp chung; phải thể hiện mình là thành viên trong khối đại đoàn kết của cộng đồng các dân tộc Việt Nam.

Nhà nước ta tiếp tục hoàn thiện công tác tôn giáo, Chính phủ sẽ trình Ủy ban Thường vụ Quốc hội xem xét để có thể ban hành **Pháp lệnh về tôn giáo**, làm chỗ dựa cho các tôn giáo sinh hoạt bình thường và căn cứ cho công tác quản lý Nhà nước đối với hoạt động tôn giáo. Các tôn giáo tôn trọng nhau và đều bình đẳng trước pháp luật; mỗi công dân dù theo hoặc không theo tôn giáo đều bình đẳng, đoàn kết và giúp nhau trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Với ý nghĩa cao cả ấy, công tác dân vận, công tác tôn giáo của các cấp uỷ Đảng, của chính quyền, Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể là một bộ phận không tách rời của đời sống xã hội; qua đó những ý tưởng tốt đẹp, trong sáng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, của Đảng và Nhà nước ta sẽ đi vào thực tiễn sống động, tạo nên gương mặt mới cho đời sống văn hóa, tinh thần, tín ngưỡng của nhân dân ta ngày càng phù hợp, văn minh và tiến bộ./.